

Myndigheten för yrkeshögskolan

Dimensioneringen av utbildningsplatser

för teckenspråkstolk- och skrivtolkutbildningen

Återrapportering 2016

Myndigheten för yrkeshögskolan
Diarienummer MYH 2016/790
Västerås 2016-04-19
ISBN 978-91-87073-76-2

Innehåll

1	Myndighetens uppdrag	4
1.1	Bakgrund	4
1.1.1	Myndigheten för yrkeshögskolans ansvar.....	4
1.2	Regeringsuppdraget.....	4
1.3	Genomförande av uppdraget.....	4
1.4	Avgränsningar.....	4
2	Statens styrning	5
2.1	Statsbidrag och kvalitetssäkring	5
2.2	Auktorisation	6
2.3	Tolkregistret	6
3	Tidigare översyn av Statskontoret	7
3.1	Statskontorets bedömning och förslag	7
3.2	Bransch- och brukarorganisationernas synpunkter på slutsatserna	7
4	Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning	9
4.1	Utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk.....	9
4.1.1	Vägledande utbildningsplan	9
4.1.2	Genomströmning.....	9
4.2	Utbildningens utformning, kvalitet och innehåll	9
5	Skrivtolkutbildning	11
5.1	Utbildning till skrivtolk	11
5.1.1	Vägledande utbildningsplan	11
5.1.2	Genomströmning.....	11
5.2	Behov av fler utbildningsplatser till skrivtolk	11
5.3	Skrivtolkutbildningens utformning och innehåll.....	12
6	Plan för hur antalet utbildningsplatser inom teckenspråkstolkutbildningen ska minskas	13
6.1	Förutsättningar	13
6.2	Bedömning och förslag.....	13
6.3	Ansökningsomgång 2016	14
6.4	Geografisk placering och dimensionering	14
6.5	Möjliga urvalskriterier	15
6.6	Utbildningarna ges långsiktiga förutsättningar.....	15
6.7	Översyn av utbildningens innehåll och utformning	16
6.8	Konsekvenser av minskat antal skolor.....	16
7	Utbildningsplatser till skrivtolkutbildningen	17
7.1	Förutsättningar	17
7.2	Bedömning och förslag.....	17
7.3	Skrivtolk blir en framtida yrkeshögskoleutbildning	17
8	Ekonomiska villkor och konsekvenser.....	19

8.1	Tidigare utbetalat statsbidrag	19
8.2	Verkningsgrad utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk	19
8.3	Utbildningsplatser från 2017	19
8.4	Beslut om två omgångar kräver förlängd och ökad bemyndiganderam ..	19

Sammanfattning

Mot bakgrund av det minskade anslaget föreslår Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) att antalet anordnare av teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar ska minska från sju stycken till tre från och med ny start höstterminen 2017. De tre anordnarna som fortsatt kommer att bedriva utbildning till teckenspråkstolk ska ha förutsättningar att kunna bibehålla en högre volym av antal studerande och även ha en god tillgång till kvalificerade teckenspråks- och tolklärare. Utbildningen bör ses som nationell och därför är den geografiska placeringen viktig men inte av helt avgörande betydelse.

Med nuvarande beräkning kommer anslaget att kunna räcka till drygt 75 nya beviljade platser vilket är mer än en halvering i antalet platser jämfört med 2013. Den föreslagna volymen enligt MYH bör vara ett minimum för antalet framtida utbildningsplatser eftersom skolorna behöver volym i antalet deltagare. MYH bedömer att antalet platser fortsättningsvis i nuvarande modell bör vara väl dimensionerade hos kvarvarande utbildningsanordnare så att fler deltagare kan påbörja utbildningen och verka för en högre genomströmning. Det innebär att respektive skola kan ha en utbildningsvolym om drygt 25 deltagare vid start av ny utbildningsomgång.

Efterfrågan på skrivtolkar kommer att öka relativt mycket vilket bland annat Statskontoret har rapporterat om. Därför finns det ett behov av att skapa fler utbildningsplatser till skrivtolk. Inom det minskade anslaget räcker dock inte medlen till exempelvis en fördubbling av antalet platser. Det finns även behov av att sprida utbildningen till fler orter. Mot bakgrund av detta föreslår MYH att utbildningen lyfts in i yrkeshögskolan med gällande regelverk och kravet på rätt kvalifikationsnivå. Utbildningen bör finnas inom yrkeshögskolan för att bättre anpassas till arbetsmarknadens behov av kompetens.

1 Myndighetens uppdrag

1.1 Bakgrund

1.1.1 Myndigheten för yrkeshögskolans ansvar

Myndigheten ska enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan pröva frågor om statsbidrag enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk TolKF. Myndigheten ska även ha tillsyn över de utbildningar som statsbidrag lämnas för enligt TolKF och granska kvaliteten i utbildningarna samt utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete.¹

Myndigheten ska främja utvecklingen av och främja kvaliteten i de utbildningar som statsbidrag lämnas för enligt TolKF, där utbildning av tolkar för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade eller personer med dövblindhet är en del av bestämmelserna i förordningen.² Syftet med statsbidraget är även att stödja utbildningarna så att de genomförs med god måluppfyllelse. Statsbidrag får lämnas under förutsättning att utbildningarna bedöms hålla hög kvalitet.

1.2 Regeringsuppdraget

Myndigheten ska redovisa en plan för hur antalet utbildningsplatser inom teckenspråkstolkutbildningen ska minskas och anpassas till det minskade statsbidraget för teckenspråkstolkutbildning. Myndigheten ska även föreslå hur många utbildningsplatser som den framtida skrivtolkutbildningen ska omfatta.

Uppdraget ska återrapporteras till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 20 april 2016.

1.3 Genomförande av uppdraget

Myndigheten har genomfört arbetet i dialog med centrala aktörer på tolkområdet som Folkbildningsrådet, brukarorganisationer och föreningar som Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Hörselskadades Riksförbund (HRF), Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB), Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF), Föreningen för skriv- och TSS-tolkar, Tolkcentralerna/Talför, Tolkledarna och Tolk- och översättarinstitutet (TÖI).

Myndigheten har även haft dialog med Kammarkollegiet och Statskontoret.

Uppdraget har genomförts av Sebastian Glans (projektledare), Maria Hedlund och Dan Andersson samtliga tillhörande MYH.

1.4 Avgränsningar

Utredningen avgränsas till att enbart behandla utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk samt skrivtolk som berörs av TolKF. Den 17 mars 2016 beslutade regeringen om att ändra myndighetens regleringsbrev för 2016. Ändringen innebär att myndigheten i återrapporteringen inte kommer att uppges vid vilka folkhögskolor teckenspråkstolkutbildning bör ges inom ramen för det minskade statsbidraget för teckenspråkstolkutbildning som det var angivet i myndighetens regleringsbrev från den 23 december 2015. Rapporten kommer inte att nämna några specifika omständigheter eller organisatoriska förutsättningar rörande de skolor som bedriver utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk.

---

¹ SFS 2011:1162. Med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan

² SFS 2012:140. Om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk

2 Statens styrning

2.1 Statsbidrag och kvalitetssäkring

Myndigheten ska för uppdraget redovisa hur antalet utbildningsplatser inom teckenspråkstolkutbildningen ska anpassas till det minskade statsbidraget för teckenspråkstolkutbildning. För att kunna göra redovisningen är det viktigt att visa på hur den statliga styrningen av utbildningen fungerar eftersom den stipulerar möjligheterna till att utveckla och anpassa utbildningen efter samhällets behov samt i förlängningen kvalitetssäkringen av kompetens.

I dagsläget är det MYH som tillsammans med folkbildningen ansvarar för finansiering, tillsyn och kvalitetsgranskning av utbildningarna. MYH prövar frågor om statsbidrag, utövar tillsyn och kvalitetsgranskning, Folkbildningsrådet fördelar och följer upp statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor och utvärderar om syftet med statens bidrag till folkbildningen uppfylls.

Statskontoret gjorde observationen i sin rapport att innehållet i och utformningen av teckenspråkstolkutbildningen inte är föremål för någon statlig styrning. Folkhögskolorna har själva kommit överens om en vägledande utbildningsplan för att få likvärdighet. Vägledningen är allmänt utformad och enligt Statskontoret räcker den inte som styrdokument för att säkra likvärdighet i folkhögskoleutbildningarna. I praktiken skiljer sig också utbildningarnas utformning åt, liksom arbetsgivarnas uppfattning om kvaliteten i de olika utbildningarna. Statskontoret menar att MYH har i uppdrag att finansiera yrkesutbildningar utifrån arbetsmarknadens behov och har även ett ansvar för att kontrollera utbildningarnas kvalitet och resultat. Statskontoret ser tolkutbildningen främst som en yrkesutbildning. Därför bedömde Statskontoret det som mest lämpligt att MYH ensam får ansvaret för att finansiera och granska utbildningen.³

MYH framförde till Statskontoret att det är svårt att ha en effektiv tillsyn och kvalitetsgranskning eftersom utbildningen i så liten utsträckning är författningsreglerad. Per definition utgår tillsyn från lagstiftning, men regleringen av teckenspråkstolkutbildningarna och skrivtolkutbildningen är mycket begränsad.⁴

MYH har tidigare uppmärksammat problematiken. I rapporten *Översyn kontakttolk* uppgav MYH att det är svårt att utöva tillsyn och kvalitetsgranskning eftersom TolKF i huvudsak reglerar fördelningen av statsbidrag. Gällande regelverk och delat ansvar för tolkutbildningarna begränsar påtagligt myndighetens möjligheter att genomföra tillsyn och kvalitetsgranskning. För att myndigheten ska ges reella förutsättningar för att fullfölja sina uppgifter krävs en översyn av utbildningarnas regelverk.⁵

MYH har via intervjuerna fått information om att skolorna ses som "isolerade öar" och att det behövs mer enhetlighet, dialog och insyn för att få till samsyn kring vad en tolk är och vilka kompetenskrav som krävs. Idag finns en vägledande utbildningsplan men utbildningens innehåll ser olika ut beroende på skola. Folkbildningsrådet har ingen särskild styrning över utbildningarna. Bidraget genom folkbildningens deltagarveckor ges till folkhögskolan som själv väljer fritt hur det ska disponeras. Idag saknas dialog mellan utbildningsanordnarna och brukarorganisationer och det är något som efterfrågas av brukarorganisationerna.

³ Statskontoret: Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar – en översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna (2015:25). Sid. 90

⁴ Ibid. Sid. 62

⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan *Översyn kontakttolk* (MYH 2015/493). Sid. 5

2.2 Auktorisation

Kammarkollegiet har i uppdrag att tillgodose samhällets behov av kompetenta tolkar och översättare som garanterar att informationen i dessa samtal och skrifter överförs korrekt med hög språklig standard.⁶

I samtal med Kammarkollegiet ställde vi frågan om en neddragning av antal skolor och utbildningsplatser skulle få några konsekvenser för auktorisationsproven avseende antal som ska genomföra proven samt de som ska bedöma dem.

Arbetet med auktorisering av teckentolkar påbörjades 2004 men utbildningarna har funnits ända sedan 1970-talet. Detta innebar att det fanns ett stort underlag av utbildade tolkar som hade intresse av att få sina kompetenser/kvalifikationer auktoriserade till en början. Efterhand har intresset mattats av och Kammarkollegiet ser en nedgång i antalet som ansöker och genomför prov för att auktoriseras. Andelen som klarar provet har dock ökat i relation till de som genomför det.

Kammarkollegiet uppger att prov till auktoriserad teckentolk är prioriterade och genomförs varje halvår och de allra flesta teckenspråkstolkar klarar provet.

Idag har Kammarkollegiet sex stycken bedömare som de kan anlita för att bedöma auktorisationsproven. Två har anknytning till högskolans teckenspråksutbildning och resterande är utbildare på utbildningen inom folkhögskolan. De bedömare som även arbetar som utbildare har som princip att inte bedöma tidigare elever. Kammarkollegiet bedömer tillgången på bedömare som god. Eftersom flertalet av bedömarna även arbetar som utbildare skulle tillgången kunna påverkas av en eventuell neddragning av skolor, men bedömningen är att denna risk i dagsläget inte är så stor.⁷

2.3 Tolkregistret

Kammarkollegiet har även uppdraget att hålla i ett tolkregister. De utbildningar som kan ingå i registret enligt Kammarkollegiets föreskrifter om register över utbildade tolkar är:⁸

- Den sammanhållna grundutbildningen för teckenspråks- och dövblindtolkar som från och med 2006 till och med juni 2012 har bedrivits med stöd av Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet och från och med juli 2012 bedrivs med stöd av MYH.
- Utbildningen för skrivtolkar som bedrivits med stöd av Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet från och med 2009 till och med juni 2012 och från och med juli 2012 bedrivs med stöd av MYH.

⁶ <http://www.kammarkollegiet.se/tolkar-och-vers-ttare/om-auktorisering-tolkar-och-vers-ttare-f-r-r-tss-kerhet>

⁷ Samtal med Kammarkollegiet 2016-03-16

⁸ Kammarkollegiets föreskrifter om register över utbildade tolkar KAMFS 2015:5

3 Tidigare översyn av Statskontoret

3.1 Statskontorets bedömning och förslag

Statskontoret genomförde på uppdrag av regeringen en undersökning om det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar vilken redovisades i oktober 2015.⁹ I korthet kom man fram till följande slutsatser:

Statskontoret konstaterar att utbildningen till teckenspråkstolk är överdimensionerad. Statskontoret menar att behoven av tolk kommer att minska på grund av att nästan alla nyfödda döva får cochleaimplantat som möjliggör hörsel.

Det utbildas för många tolkar i förhållande till arbetsmarknadens behov. Nyutbildade tolkar får arbete, men inte i den omfattning de skulle vilja.

Många arbetar deltid och en minoritet har fast anställning. Yrkesverksamma tolkar har i genomsnitt cirka 65 procent av en heltidstjänstgöring, enligt rapporten.

Utbildningen är också överdimensionerad i förhållande till intresset för den. Det är för få personer som söker till tolkutbildning i förhållande till antalet platser.

Statskontoret konstaterar att söktrycket till tolkutbildningarna är lägre än för andra folkhögskoleutbildningar och söktrycket har under de senaste åren dessutom minskat. Fler än hälften av de som söker till utbildningen blir antagna.

Statskontoret föreslog följande:

- Antalet platser på utbildningen till teckenspråks- och dövblindtolk ska minska.
- Färre folkhögskolor ska bedriva teckenspråkstolkutbildning.
- Antalet platser på utbildningen till skrivtolk ska öka.
- MYH får ensamt ansvar för att finansiera tolkutbildningarna.
- Stockholms universitet får i uppdrag att erbjuda fortbildning för både lärare på teckenspråkstolkutbildningen och för yrkesverksamma tolkar.

3.2 Bransch- och brukarorganisationernas synpunkter på slutsatserna

I samtal som MYH har haft med brukarorganisationerna och teckenspråkstolksföreningen har det framkommit att det finns funderingar kring målgruppsbeskrivningen i Statskontorets rapport. Cochleaimplantat menar företrädare för brukarorganisationerna minskar inte behovet av teckenspråkstolk. Inom gruppen med cochleaimplantat kommer behovet snarare att öka på sikt, barnen klarar sig i nuläget men kommer i framtiden att behöva tolk. Organisationen Tolkledarna lyfter i relation till Statskontorets rapport att det kan vara riskabelt att dra slutsatser om ett minskat tolkbehov inom en snar framtid, oavsett om antalet personer med tolkbehov skulle minska i antal på sikt, samt om det kommer bli en utökad användning av tolk i samhället, bland annat i arbetslivet.

Organisationen Talför pekar dock på det motsatta och uppger att det inte funnits jobb till dem som gått färdigt utbildningen och att det inte kommer att finnas det framöver heller. Tolkledarna håller med om att arbetsmarknaden för tolkar är kärv, det är svårt att få en tillsvidare tjänst och ersättningsnivåerna är för låga för att man ska kunna försörja sig på frilansbasis eller som ensamföretagare. Föreningen delar uppfattningen om att behovet av skrivtolkar ser ut att kunna öka i framtiden. Om ett skifte sker som innebär att det blir fritt att få använda tolk i arbetslivet kommer detta att få behovet att växa enormt. Mörkertalet vad gäller behovet, menar företrädare för brukarorganisationerna är mycket

⁹ Statskontoret Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar - En översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna (2015:25)

stort då individer inte beställer tolk eftersom de upplever att de har svårt att få tolk. Samhällets syn på tolk är det som i grund och botten styr hur mycket tolk som används. Brukarorganisationerna menar att målgruppen inte kommer att minska som rapporten beskriver, utan är relativt konstant. Om unga med cochleaimplantat inte får lära sig teckenspråk så efterfrågar de heller inte tolktjänster.

4 Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning

4.1 Utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk

Utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk (teckenspråkstolkutbildning) bedrivs av sju folkhögskolor utspridda i landet: Fellingsbro folkhögskola, Härnösands folkhögskola, Nordiska folkhögskolan, Strömbäcks folkhögskola, Södertörns folkhögskola, Västanviks folkhögskola och Önnestads folkhögskola.

Utbildningen som är eftergymnasial är fyra år lång med undantag av Härnösands folkhögskola som ger en komprimerad utbildning på tre år. Det fanns 132 beviljade platser att söka till på teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen med start 2015. Antalet ansökningar¹⁰ till utbildningen var 276, vilket innebar 2,1 ansökningar per plats. En av skolorna hade emellertid för få sökande år 2015 och utbildningsstarten ställdes in. Det var därför sex av sju folkhögskolor som startade ny utbildning under 2015. Totalt påbörjade 91 personer utbildningen år 2015 och sammanlagt var det i genomsnitt 239 deltagare per termin.

4.1.1 Vägledande utbildningsplan

För utbildningen finns en vägledande utbildningsplan som antogs av skolorna den 31 mars 2014. Utbildningsplanen beskriver de delar som är gemensamma. Utbildningen omfattar fyra års heltidsstudier (160 studieveckor). Härnösands folkhögskola har en treårig utbildning (132 studieveckor).

Förkunskaper och andra villkor för tillträde till utbildningen Kraven som ställs är grundläggande behörighet för högskolestudier eller motsvarande samt fullgod hörsel och syn. Antagning till utbildningen ser olika ut på de sju skolorna men i regel ingår praktiska och teoretiska moment samt en intervju.

Utbildningens syfte Utbildningen syftar till att ge den studerande förutsättningar att i skilda sammanhang arbeta som tolk mellan hörande och barndomsdöva, personer med dövblindhet samt hörselskadade som är beroende av svenskt teckenspråk för sin kommunikation.¹¹

4.1.2 Genomströmning

Det var 39 deltagare som slutförde teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen med godkänt resultat under år 2015. Det motsvarar 30 procent av antalet deltagare som påbörjade utbildningen tre respektive fyra år tidigare. Andelen som slutfört utbildningen med godkänt resultat var lägre år 2015 än år 2014 då motsvarande andel var 42 procent, men var i nivå med 2013 års resultat.

4.2 Utbildningens utformning, kvalitet och innehåll

Myndigheten har för uppdraget haft dialog med olika aktörer på området för att ta reda på vilken karaktär utbildningarna borde ha för att kunna utbilda kompetenta tolkar. Vi har ställt frågor om vad som anses vara god kvalitet i utbildning och vilka viktiga organisatoriska förutsättningar som krävs för att kunna genomföra utbildningen och samtidigt ta hänsyn till individers och samhällets behov av tolkar.

Vi har genomfört intervjuer med Folkbildningsrådet, Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Hörselskadades Riksförbund (HRF), Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB), Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF), Föreningen för skriv- och TSS-tolkar, Tolkcentralerna/Talför, Statskontoret och Tolk- och översättarinstitutet (TÖI). Genom MYH:s rapport Syn på måluppfyllelse och kvalitetsarbete hos anordnare av teckenspråks-

¹⁰ Med ansökningar avses här antal personer som respektive folkhögskola har inrapporterat och antalet har sedan summerats ihop av Myndigheten för yrkeshögskolan. Avser således inte unika individer.

¹¹ Vägledande utbildningsplan för teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildning vid folkhögskola, 2014-03-31

och dövblindtolkutbildningar (dnr. MYH 2014/3711) finns även utbildningsanordnarnas uppfattning med.

Det råder en nästan enig uppfattning om att det finns för många skolor med teckenspråks- och dövblindtolkutbildning och att de har varierande kvalitet. På vissa skolor finns exempelvis bra kompetens gällande dövblindtolkning och på andra mindre bra. Vissa skolor erbjuder enbart några veckors dövblindtolkning vilket anses vara en brist.

Upplägget på tolkutbildningarna anses inte hålla tillräckligt hög standard enligt företrädare för brukarorganisationerna. Det behöver bli mer språkbetonat. De nya tolkarna har svårt att taltolka, svårt att förstå teckenspråk, praktikanterna har bristande teckenspråk och svenska jämfört med tidigare. De tolkar som har vistats i en teckenspråkig miljö är bättre på att tolka i sociala sammanhang. Förslag har lyfts om att tolkutbildningen bör vara en tolkutbildning och inte en språkutbildning. I dagsläget finns det de som påbörjar utbildningen till tolk men som inte har som mål att utbilda sig till eller arbeta som tolk men som vill lära sig teckenspråk. Dessa hoppar då av utbildningen efter den inledande språkutbildningen. Under intervjuer har det framkommit att dagens upplägg anses vara en ineffektiv användning av statliga medel då flertalet deltagare enbart tänkt gå två år. Tolkledarna pekar på fördelar med färre antal skolor. De tror att det leder till ett större urval bland de sökande. Kompetensförsörjning och kompetenshöjning av lärarna blir lättare och utbildningarna får ett bättre underlag för att kunna anta de elever med bäst förutsättning att klara av utbildningen och ett framtida yrkesliv som tolk.

Vissa av brukarorganisationerna menar att det idag är möjligt att urskilja vilka personer som gått på vilken skola utifrån hur gediget grundade eleverna är i språket och dövulturen. Utbildningen bör finnas där det finns dövföreningar så att de är mitt i kulturen och även lär sig de delarna. Detta bör kunna fungera som en vägvisare för var utbildning ska finnas kvar eller inte.

Kammarkollegiet gör bedömningen att längden på utbildningen är ett tydligt kvalitetskriterium. Vidare konstateras att praktik under utbildningen är en viktig framgångsfaktor. Folkbildningsrådet har ingen åsikt i frågan då de pekar på skolornas självständighet, exempelvis så har varje enskild skola ansvar för lärarkompetensen.¹²

I den självvärdering myndigheten lät utbildningsanordnarna göra år 2014 om måluppfyllelse och systematiskt kvalitetsarbete på utbildningarna¹³ och som redovisas i rapporten fick utbildningsanordnarna bland annat svara på utbildningens starka sidor och möjligheter samt utbildningens svaga sidor och problem. Flera beskrev att man på många olika sätt ser till att de studerande ska få träna språket i skarpt läge och att det finns möjlighet att träna i olika miljöer och språkstilar.

I självvärderingen uppgav utbildningsanordnarna även att det är viktigt för utbildningen att lärarna har gedigna kompetenser och yrkeserfarenhet som tolk, liksom att döva lärare undervisar i utbildningen. Det upplevs dock vara svårt att rekrytera nya lärare som är utbildade då det i dag saknas möjligheter att utbilda sig till teckenspråkslärare. Det finns heller ingen vidareutbildning i ämnet för lärarna. Ett annat problem är att det är svårt att få fram praktikplatser till de studerande i utbildningen. Att det finns tillgång till nätverk inom dövvärlden och samverkan med organisationer och anställande arbetsliv är en annan viktig aspekt.¹⁴

---

¹² Samråd med Folkbildningsrådet 2016-03-12

¹³ Redovisas i Syn på måluppfyllelse och kvalitetsarbete hos anordnare av teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar (dnr. MYH 2014/3711)

¹⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan – Syn på måluppfyllelse och kvalitetsarbete hos anordnare av teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar (MYH 2014/3711) sid. 4

5 Skrivtolkutbildning

5.1 Utbildning till skrivtolk

Idag bedrivs det en utbildning till skrivtolk på Södertörns folkhögskola i Stockholm. Den geografiska placeringen i Stockholms län har setts som en förutsättning för god rekrytering av deltagare till utbildningen. Före år 2009 gavs utbildning, till tolk för personer som blivit döva eller hörselskadade i vuxen ålder och med svenska som modersmål, med varierad utbildningslängd. Utbildningen var placerad i Västerbottens län och under några år även i Skåne. Utbildningen fick svårt att rekrytera studerande bland annat på grund av hård konkurrens från andra yrkesutbildningar. Som ett led i att fullfölja uppdraget att tillgodose tillgång på utbildade skrivtolkar, uppdrog Tolk- och översättarinstitutet åt Södertörns folkhögskola att anordna en ny ettårig skrivtolkutbildning med start 2009.¹⁵

5.1.1 Vägledande utbildningsplan

Utbildningsnivå och omfattning Utbildningen är en eftergymnasial utbildning vilket berättigar till studiestöd via CSN, och omfattar ett års heltidsstudier (40 studieveckor). Utbildningen ges för närvarande endast på Södertörns folkhögskola. Utbildningen enligt utbildningsplanen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Behörighet och urval Kraven som ställs är grundläggande behörighet för högskolestudier samt Engelska B och Samhällskunskap A. Fullgod hörsel och syn. I urvalsprocessen ingår antagningsprov i svenska och i tangentbordsskrivning samt en intervju. Undervisningsspråket är svenska.

Utbildningsmål Utbildningen syftar till att ge den studerande förutsättningar att i skilda sammanhang arbeta som skrivtolk från talad svenska till skriven svenska.¹⁶

5.1.2 Genomströmning

Det var 85 personer som sökte de 14 beviljade platserna på skrivtolkutbildningen med start 2015, vilket innebar 6,1 sökande per plats. Under perioden 2013–2015 har totalt 36 personer påbörjat utbildningen och 29 deltagare har slutfört den med godkänt resultat. Antalet som slutfört utbildningen med godkänt resultat motsvarar 83 procent av antalet deltagare som påbörjade utbildningen ett år tidigare.

5.2 Behov av fler utbildningsplatser till skrivtolk

Statskontoret kom i sin utredning fram till slutsatsen att det finns tecken på att behovet av skrivtolkning kommer att öka. Därför föreslog Statskontoret att antalet nyutbildade skrivtolkar kunde öka något, genom att antingen utöka antalet utbildningsplatser vid Södertörns folkhögskola, eller genom att ytterligare en folkhögskola ges möjlighet att anordna en sådan utbildning.¹⁷ Statskontorets slutsats byggde på de enkäter som skickades till tolkcentraler, tolkbolag och före detta elever vid folkhögskolornas teckenspråks-tolk- och skrivtolkutbildningar. Enkätsvaren visade att en majoritet av samtliga kategorier svarande tror att efterfrågan på skrivtolkar kommer att öka framöver.¹⁸ Dock finns uppfattningen om att marknaden för skrivtolkar i storstäderna är mättad.

Det är en bild som delvis delas av Föreningen för skriv- och TSS-tolkar som myndigheten har intervjuat. Föreningen anger att det visserligen är svårt att bedöma behovet men de

¹⁵ Utbildning till tolk, inriktning skrivtolkning/undertextning, Utvärdering av ettårig utbildning, Rapport 2010, Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet.

¹⁶ Vägledande utbildningsplan för utbildning till skrivtolk vid Södertörns folkhögskola

¹⁷ Statskontoret (2015:25) Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar – En översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna Sid.89

¹⁸ Ibid. Sid. 45 -46

har kommit fram till slutsatsen att det behövs ytterligare en till utbildning till skrivtolk i antingen västra eller södra delarna av Sverige, Västra Götalandsregionen eller Skåne. De ser däremot att marknaden för skrivtolkar är mättad i Stockholmsregionen.¹⁹ I samtal med brukarorganisationerna och STTF framkom att det kan vara sårbart att utbildningen enbart ges på en skola. Organisationen Talför uppger för MYH att det finns ett dolt behov av tolkar och att de tolkar som klarar utbildningen verkar i Stockholmsregionen. På orter där det finns brist har man validerat teckenspråkstolkar till att även kunna skrivtolka.²⁰

5.3 Skrivtolkutbildningens utformning och innehåll

Föreningen för skriv- och TSS-tolkar menar att skrivtolkutbildningen gärna kan vara "ambulerande", beroende på var behovet är störst för tillfället. Föreningen anser det inte nödvändigt att utbildningen bedrivs på samma skolor som fortsättningsvis kommer att utbilda teckenspråks- och dövblindtolkar. Bakgrunden till det går att hitta i Statskontorets rapport då föreningen uppgav att det är viktigt att skilja på utbildningen till teckenspråks- och dövblindtolk och utbildningen till skriv- och TSS-tolk för att inte riskera att skrivtolkutbildningen kommer i skymundan. Enligt rapporten ser dock Södertörns folkhögskola fördelar med att utbildningarna samverkar och samordnas.²¹

MYH ställde frågan till föreningen om vad som kan anses vara hög kvalitet i skrivtolkutbildning som då nämnde följande:

- Gediget tolketkinnehåll
- Mycket och utökad praktik
- Kunskap även om andra metoder såsom ledsagning, handskrifttolkning
- Att utbildningen följer med i den tekniska utvecklingen
- Förlängd utbildning, minst två år. Dels för att få in fler komponenter i utbildningen men är även till nytta för inlärningsprocessen och man hinner landa yrkesrollen.
- Lärarkompetens
- TSS som tolkmetod och kommunikationsmetod
- Utökad innehåll – fler komponenter: dövblindtolkning (ledsagning, syntolkning, hur anpassa skriften, tydligt tal), handskrifttolkning, teknik, olika ämnesområden, t ex CI och hörsel, etik och moral, skrivtolkning, teori
- Möjlighet att välja veyboard/velotype/qwerty
- Utbildning på plats
- Behov av vuxendövtolkar finns

---

¹⁹ Intervju med Föreningen för skriv- och TSS-tolkar 2016-03-22

²⁰ Intervju med Talför 2016-03-21

²¹ Statskontoret (2015:25) Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar – En översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna. Sid. 59

6 Plan för hur antalet utbildningsplatser inom teckenspråkstolkutbildningen ska minskas

6.1 Förutsättningar

Myndigheten ska redovisa en plan för hur antalet utbildningsplatser inom teckenspråkstolkutbildningen ska minskas och anpassas till det minskade statsbidraget för teckenspråkstolkutbildning.

Enligt 2 § tredje stycket TolKF får statsbidrag lämnas till folkhögskolor för utbildning av tolkar för barndomsdöva, hörselskadade eller personer med dövblindhet och teckenspråkläroverutbildning. Kraven som ställs för att statsbidrag ska få lämnas är att Folkbildningsrådet har beviljat statsbidrag och att utbildningen håller hög kvalitet.

Det är MYH som enligt 4 § samma förordning, efter ansökan, ska pröva frågan om bidraget.

MYH måste låta alla som har beviljats statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen ha möjlighet att ansöka om statsbidrag enligt TolKF. Det är MYH som vid prövningen ska göra bedömningen av vilken/vilka av de sökande som ska tilldelas statsbidrag för utbildningen.

MYH kan inte på förhand bestämma, eller ens förorda vilken av Sveriges folkhögskolor som ska tilldelas statsbidrag. Frågan om statsbidrag kan endast prövas efter att en ansökan kommit in till MYH.

MYH kan däremot ställa krav på vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att utbildningen ska hålla hög kvalitet och prioriteras för statsbidrag. Möjliga krav beskrivs närmare under avsnitt 6.2.3.

6.2 Bedömning och förslag

Statskontorets utredning har belyst behovet av en nödvändig förändring av utbildningsstrukturen. I MYH:s samtal med berörda organisationer beskrivs kvaliteten på yrkesverksamma tolkar och utbildningsanordnare som ojämn. MYH bedömer därför att djupare studier och utredningar behövs för att identifiera verkningfulla insatser för att utveckla kvaliteten i utbildningarna. MYH bedömer att en översyn av nuvarande reglering behöver göras i syfte att ge bättre förutsättningar för myndigheten att utföra de uppgifter som anges i dess instruktion. MYH konstaterar att teckenspråks- och dövblindtolkutbildning och yrkeskåren har svårt att marknadsföra sig i jämförelse med andra yrkesroller. En viktiga trend av antal sökande under de senaste åren har medfört svårigheter att få sökande som har tillräckligt goda förutsättningar att genomgå utbildningen med goda resultat.

Det finns alltså risk för att intresset för yrket minskar än mer vilket kommer att märkas på lång sikt. Trots detta bedömer MYH att en minskning av antal utbildningsplatser och antal skolor kan skapa ett mervärde och utveckla kvaliteten i utbildningarna. Det framtida anslaget kommer med nuvarande beräkning att räcka till drygt 75 nya utbildningsplatser. Eftersom skolorna behöver volym i antalet deltagare föreslår MYH att statsbidrag ges till tre skolor från och med höstterminen 2017. Det innebär att respektive skola kan ha en utbildningsvolym om ca 25 deltagare vid start av ny utbildningsomgång.

MYH bedömer att antalet platser fortsättningsvis i nuvarande modell bör vara väl dimensionerad hos kvarvarande utbildningsanordnare så att fler deltagare kan påbörja utbildningen och verka för en högre genomströmning.

Utbildningen bör fortsätta ha en utbildningslängd motsvarande nuvarande modell och nivå placeras utifrån SeQF för att synliggöra tolkutbildningarnas kvalifikation. Det för att kunna göra utbildningen jämförbar och bättre anpassas till andra europeiska utbildningar.

6.3 Ansökningsomgång 2016

Förslag

Genom en ansökan om statsbidrag under hösten 2016 med beslut januari 2017, beslutar Myndigheten för yrkeshögskolan att högst tre utbildningsanordnare kommer att kunna starta och få statsbidrag för ny utbildning höstterminen 2017. Beslutet ska omfatta även ny utbildningsstart höstterminen 2018. Utbildningarna föreslås alltså få beslut om två starter.

MYH föreslår att antalet skolor minskas från sju till tre från och med ny start höstterminen 2017. Det kommer med nuvarande beräkning av anslaget kunna räcka till drygt 75 utbildningsplatser. Förslagsvis ges statsbidrag till de skolor som har störst möjlighet till ett gott rekryteringsunderlag och kan bedriva utbildningen med hög kvalitet, vilket skapar möjligheter för en kritisk massa av deltagare på skolan. Möjligheten att rekrytera större antal deltagare till år 1 gör att det inte blir lika känsligt för bortfall under den tid som utbildningen pågår. Erfarenheterna visar att tolkutbildningen har ett stort bortfall. Det största tappet är mellan år 2 och 3 och mer precist mellan termin fyra och fem.

Skolan bör ha närhet till dövmiljö och goda förutsättningar att erbjuda praktik för deltagarna. Vid fördelning av statsbidrag har myndigheten möjlighet att samråda med Folkbildningsrådet och berörda handikapporganisationer, vilket kan utnyttjas för att skapa urvalskriterier.

Ytterst handlar det om att utveckla en yrkesutbildning som ska verka för att möta individens och samhällets behov av tolkar. Det måste finnas goda möjligheter i utbildningen att utveckla kvalitetsarbete, kunskaper, färdigheter och kompetenser som förbereder för yrket samt driva ett systematiskt kvalitetsarbete. Mot bakgrund av detta föreslår MYH att minska antalet utbildningsanordnare från sju till tre. Det är troligare att dessa tre anordnare kan bibehålla en större volym av antal studerande och på så vis även ha en god tillgång till kvalificerade teckenspråks- och tolklärare. Utbildningen bör ses som nationell och även om den geografiska placeringen är viktig är den inte av helt avgörande betydelse för beslut om statsbidrag. Antal platser bör uppgå till minst 25 platser per skola i syfte att skapa goda förutsättningar för organisering och genomförande av utbildningen samt verka för en hög genomströmning.

Det råder enligt organisationerna MYH kontaktat för utredningen en viss osäkerhet om Statskontorets prognos om framtida behov av utbildningsplatser till teckenspråkstolk. De folkhögskolor som lägger ner utbildning kommer troligtvis inte att med enkla medel kunna starta upp utbildning igen om det visar sig att prognosen är felaktig. Därför behöver antalet platser på kvarvarande folkhögskolor vara högt. Även om prognosen är omdebatterad råder det emellertid konsensus bland aktörer och intressenter om att antalet folkhögskolor behöver minskas för att kunna höja kvaliteten i utbildningen och ge möjlighet till högre genomströmning.

6.4 Geografisk placering och dimensionering

För att få ett så stort rekryteringsunderlag som möjligt uppger samtliga MYH intervjuat att det är viktigt att utbildningarna finns där det finns ett stort befolkningsunderlag. STTF har inget emot att antalet platser minskar men vill värna om att de utbildningar som finns kvar har en hög kvalitet. Brukarorganisationerna uppger att geografisk spridning har varit viktig men bedöms ha mindre betydelse idag.

MYH har genom riktlinjer för år 2016 angett att målsättningen är 15 deltagare vid start av utbildningen. En utbildning bör inte starta med färre än 12 deltagare. Om antalet deltagare blir lägre än 12 inför första årets terminsstart, måste en överenskommelse

göras med MYH om start av utbildningen med bibehållet statsbidrag.²² Det är en målsättning som successivt sjunkit i takt med att allt färre deltagare söker sig till och påbörjar utbildningen. Tidigare målsättning har varit 20 deltagare vid start. Söktrycket till utbildningarna har sjunkit gradvis över tid. För MYH är det viktigt att statsbidrag beviljas till de skolor som har stor möjlighet att rekrytera många deltagare för att få en hög genomströmning. Förslaget innebär att varje skola kommer att ha minst 25 utbildningsplatser varför det är viktigt att platserna fylls dels för genomströmning, dels för legitimitet och att möta det behov som finns.

6.5 Möjliga urvalskriterier

I Statskontorets rapport framkom vilka kriterier som MYH borde ta hänsyn till vid en bedömning av vilka folkhögskolor som ska få ge utbildning i teckenspråkstolkning.²³ MYH har i intervjuer ställt frågan om dessa urvalskriterier är gångbara. Det som framkommit är att urvalskriterierna är relevanta men kan kompletteras.

MYH föreslår därför att följande kriterier ska vara vägledande i bedömningsprocessen:

- geografisk placering i förhållande till möjlig rekryteringsvolym
- förankring i dövsamhället och civilsamhället som på så vis skapar tillgång till teckenspråkig miljö och praktikmöjligheter
- ekonomiska resurser
- antalet sökande
- deltagarunderlag
- genomströmning
- lärartäthet och lärarkapacitet samt teckenspråkig lärarkompetens
- utbildningens upplägg, innehåll och längd – så att hög genomströmning och gott deltagarunderlag och goda möjligheter till språkträning kan ske
- tillgång till en teckenspråkig miljö till exempel genom hög lärartäthet och stor volym teckenspråkiga deltagare på skolan
- möjligheter till både lokal och nationell praktik (pröva-på, auskultation och långa praktikperioder) under utbildningens gång.
- förutsättningar för adekvat dövblindtolkträning
- idéer för olika utvecklingsspår i utbildningen i syfte att kunna öka och bredda rekrytering och arbeta med mer flexibelt lärande och pedagogisk utveckling

Ovanstående kriterier har bedömts vara förutsättningar för hög kvalitet i utbildningen.

6.6 Utbildningarna ges långsiktiga förutsättningar

För kvarvarande utbildningsanordnare är det viktigt att förutsättningar ges för att kunna bedriva utbildningen med viss kontinuitet. Därför bör två utbildningsomgångar beviljas av MYH vid nästkommande ansökningsomgång. Nu har även myndigheten ett bemyndigande att kunna fatta längre beslut vilket möjliggör beslut om fler utbildningsstarter. Men för att fler utbildningsomgångar ska kunna beviljas behöver bemyndiganderamen justeras och utökas som det framgår i kapitel 6.

²² Myndigheten för yrkeshögskolan Riktlinjer för den ekonomiska hanteringen av statsbidrag till utbildning inom teckenspråks- och dövblindtolksområdet 2016 (MYH 2015/4271) sid. 4

²³ Statskontoret Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar - En översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna (2015:25). Sid. 72

Statskontoret ansåg också i sin rapport att MYH:s beslut är kortsiktiga på så sätt att bidragen kan omprövas relativt ofta. Samhällets förmedling av teckenspråkstolkning är dock ett långsiktigt åtagande och därför bör utbildningarna ges samma långsiktiga förutsättningar.

6.7 Översyn av utbildningens innehåll och utformning

På sikt bör skolorna med visst stöd av MYH mot bakgrund av vad som kommer fram vid intervjuer och i Statskontorets rapport se över möjligheten till förändring i utbildningen för en bättre anpassning till nya förutsättningar på tolkområdet. Flertalet aktörer har antytt ett upplägg där språkinläringen separeras mer tydligt från tolkträningen för att bli ett tydligare förkunskapskrav till tolkutbildning vilket kan vara ett tillvägagångsätt för att få ut mer språkkompetenta tolkar. Det finns dock komplikationer med modellen och den bör därför utredas vidare. Avhoppet från de kvarvarande skolorna kan förväntas fortsättningsvis hamna på en hög nivå. Även tolkar som kan engelska eller ytterligare ett annat språk efterfrågas allt mer. Anordnarna bör vara beredda på att samverka med varandra samt med MYH och relevanta organisationer i syfte att fortsätta utveckla utbildningarna och säkra kvaliteten. Exempelvis utveckla läranderesultat och nivåplacera utbildningen enligt Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF.

6.8 Konsekvenser av minskat antal skolor

De utbildningsanordnare som inte kommer att beviljas statsbidrag från MYH kommer förmodligen inte att starta någon ny utbildning med annan finansiering. Folkhögskolorna har ett ansvar för att pågående utbildningar ska avslutas. Samtliga deltagare som redan påbörjat utbildningen eller kommer att påbörja den med start höstterminen 2016 ska ha rätten att avsluta sin utbildning. Det innebär att samtliga folkhögskolor kan komma att ha någon form av pågående teckenspråkstolkutbildning fram till år 2020 om inte en neddragning av verksamheten påbörjas tidigare, vilket kan innebära att såväl lärare som deltagare söker sig ifrån skolan.

Folkhögskolorna som inte kommer att få en ny utbildning beviljad behöver vara innovativa och skapa ny kurs/kurser för att fylla deltagarveckorna som utbildningen tidigare upptog inom ramen för folkbildningsanslaget. Enligt Folkbildningsrådet har folkhögskolorna ett år på sig att ta fram nya kurser från det datum beslut om att statsbidrag till ny utbildning inte beviljas.

Folkhögskolorna bör vid behov kunna ges ekonomiskt stöd från MYH i syfte att deltagare vid pågående utbildningar ska kunna avsluta sin utbildning. Det finns annars en risk för att det slår negativt för individen. För lärare och utbildningsanordnare ges trygghet i att utbildningarna kommer att avslutas och hålla hög kvalitet.

Många vittnar om att lärarkompetensen är en av de viktigaste komponenterna för att utbildningen ska kunna hålla hög kvalitet med möjligheter till vidareutbildning av verksamma lärare och tolkar. MYH instämmer med Statskontoret att Stockholms universitet bör få uppdrag att erbjuda fortbildning för både lärare på teckenspråkstolkutbildningen och yrkesverksamma tolkar. TolKF medger visserligen att statsbidrag kan ges till teckenspråkläro-utbildning men aktörer MYH intervjuat vill ha lärare som har läst språket på en akademisk nivå, vilket talar för att utbildningen borde anordnas inom högskolan.

7 Utbildningsplatser till skrivtolkutbildningen

7.1 Förutsättningar

MYH ska enligt uppdraget föreslå hur många utbildningsplatser som den framtida skrivtolkutbildningen ska omfatta.

Under perioden 2013-2015 har i genomsnitt tio tolkar per år slutfört skrivtolkutbildningen vid Södertörns folkhögskola i Stockholm med godkänt resultat. Det råder en viss osäkerhet om behovet av skrivtolkar. I Statskontorets rapport såg majoriteten av de tillfrågade aktörerna att efterfrågan på utbildade skrivtolkar förväntas öka. Dock verkar behovet av utbildade skrivtolkar vara mättat i Storstockholmsområdet enligt Föreningen för skriv- och TSS-tolkar och det kan vara svårt att få tag på rätt lärarkompetens och praktikplatser. Föreningen för skriv- och TSS-tolkar uppger också att det kan finnas utrymme för utbildning i de två andra storstadsregionerna. Företrädare för föreningen anser också att det kan vara sårbart att ha enbart en utbildning i Sverige.

Om det finns kompetens, organisatoriska förutsättningar och en utbildningsanordnare i dessa regioner som kan anordna utbildning utöver den som pågår på Södertörns folkhögskola kan utbildning starta där. Finns inte de förutsättningarna går det att öka platserna något på nuvarande utbildning. Tolkledarna är också positivt inställda till att antalet utbildningsplatser för skrivtolkar kan öka och att det finns möjlighet för både skrivtolkar och teckenspråks- och dövblindtolkar att fortbilda sig i TSS. Om skrivtolkutbildningen ges vid fler skolor krävs det att rätt lärarkompetens säkras.

MYH har betalat ut drygt 1 000 000 kr årligen till skrivtolksutbildning. Anslaget räcker dock inte till en fördubbling av antalet platser som det finns behov av om utbildningen sprids till ytterligare en utbildningsort. Det krävs att det skjuts till medel till nuvarande anslag alternativt att utbildningen lyfts ut helt för att i framtiden arrangeras och lyftas in i yrkeshögskolan för att bättre anpassas till arbetsmarknadens behov.

7.2 Bedömning och förslag

MYH bedömer att skrivtolkutbildningen har förutsättningar och möjligheter att ingå i yrkeshögskolans regelverk. Branschföreträdare vill se en mer utökad och kvalificerad yrkesutbildning vilket dagens struktur har svårt att tillmötesgå. En önskad utökning av utbildningen och bättre anpassning till arbetsmarknadens och samhällets behov av skrivtolkar är grundpremissen som passar Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan. Utbildningen behöver givetvis anpassas till yrkeshögskolans regelverk och nivå placeras utifrån korrekt SeQF-nivå vilken är minst 5 inom yrkeshögskolan. Det minskade anslaget kommer inte heller att kunna finansiera rekommenderade antal utbildningsplatser till teckenspråks- och dövblindtolk och skrivtolkutbildning, varav kostnaderna bör upptas av ett annat regelverk för att inte riskera att utbildningen försvinner.

7.3 Skrivtolk blir en framtida yrkeshögskoleutbildning

Förslag

Utbildningen till skrivtolk beslutas och utförs i sin nuvarande form med sista start höstterminen 2017. Från och med höstterminen 2018 lyfts utbildningen in i yrkeshögskolan efter anpassning till yrkeshögskolans regelverk.

Anslaget till tolkutbildningarna kommer att vara såpass begränsat att det inte kommer att finnas något ekonomiskt utrymme till att exempelvis fördubbla antalet platser till skrivtolk. Allt tyder på att efterfrågan på skrivtolkar ökar och att behovet är nationellt. Det finns olika syn på skrivtolkutbildningens utformning och innehåll samt att det idag enbart är en utbildningsanordnare på en ort som utbildar. Föreningen för skriv- och TSS-tolkar menar att utbildningen till skrivtolk är för kort och intensiv och de upplever ett behov av att göra

utbildningen längre samt att markant öka andelen TSS-tolkning (Tecken som stöd) i utbildningen. Föreningen för skriv- och TSS-tolkare vill integrera TSS i utbildningen ordentligt. Organisationen Talför tror inte att TSS kommer att behöva användas i så stor utsträckning i framtiden. Vissa av dagens tolkanvändare vill ha skrivtolkning och TSS men behovet kommer troligtvis att sjunka.

Föreningen för skriv- och TSS-tolkare har även uppgett för MYH att det vore bra om MYH kan ta på sig ansvaret för teckenspråkstolkare som vill erhålla skrivtolkkompetens samt att utbildningen inte bör anordnas årligen. En yrkeshögskoleutbildning skulle kunna möta dessa önskemål. Tolkledarna delar också synen att MYH ensamt bör få ansvaret för att finansiera och granska utbildningen och att resurserna från folkbildningsanslaget flyttas över till MYH. En utbildning som följer yrkeshögskolans regelverk inlemmas i yrkeshögskolans former för tillsyn och kvalitetsgranskning.

En utbildning som ska ingå i yrkeshögskolan ska uppfylla grundkraven för att ingå och den kommer också att konkurreras ut genom att MYH prövar frågan om statsbidrag eller särskilda medel. Ett alternativ är att utbildningen till skrivtolk överförs, som ett första steg, på samma sätt som överföringen av kompletterande utbildningar till yrkeshögskolan 2015. Men därefter ska utbildningen konkurreras ut. Det är också MYH:s bedömning att skrivtolkutbildningen lättare kan anpassas och utvecklas även för andra behov än tolkning från talad till skriven svenska. Exempel är undertextning, tolkning från talad engelska till skriven engelska, arabiska till arabiska osv

8 Ekonomiska villkor och konsekvenser

8.1 Tidigare utbetalat statsbidrag

Utbetalt statsbidrag har över tid stadigt sjunkit så länge som myndigheten har betalat ut statsbidrag för kostnader för teckenspråks- och dövblindtolkutbildning. För skrivtolkutbildning har kostnaderna varit relativt jämna över tid. Den enskilt största bidragande faktorn är att deltagarantalet sjunker årligen. Nedan presenteras de årliga utgifterna som inkluderar kostnader för hel utbildning, kortare kurser och tilläggsbidrag.²⁴

År	2013	2014	2015
Utgifter mnkr	26,9	25,3	23,7

8.2 Verkningsgrad utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk

Andelen av beslutat statsbidrag som blev utbetalt (verkningsgrad) var 81 procent 2015 och har haft svårt att överstiga 90 procent de senaste åren. Om antalet skolor blir färre tror myndigheten att verkningsgraden kan öka något. För att kunna beräkna antalet platser framåt med nuvarande anslagstilldelning har vi gjort ett antagande med en verkningsgrad om 93 procent de kommande åren.

8.3 Utbildningsplatser från 2017

Med ovanstående antagande om verkningsgrad skulle statsbidrag kunna ges till motsvarande drygt 75 platser årligen från och med år 2017 och framåt vilket nästan är en halvering av antalet deltagare jämfört med 2013. Det lägre antalet platser medför att det blir större överskott 2017 och 2018 då MYH har fått extra tillskott på anslaget dessa år. År 2019 försvinner det extra anslaget och beräkningen med drygt 75 platser medför då ett underskott. Först 2020 kommer minskningen av antalet platser slagit igenom fullt ut och vi beräknar då få ett nollresultat. Då MYH i dagsläget inte kan ta med något sparande till kommande år så innebär detta att MYH behöver få det extra anslaget omfördelat med mindre belopp årligen med en förlängning på ett år till 2019 om det är möjligt. Underskottet 2019 beräknas nu till 1 miljon.

MYH har betalat ut drygt 1 000 000 kr årligen till skrivtolkutbildningen. Anslaget räcker dock inte till en fördubbling av antalet platser som det finns behov av om utbildningen sprids till ytterligare en utbildningsort.

Budget mnkr	2017	2018	2019	2020
Anslagsförbrukning	23,2	23,7	22,0	21,5
Anslagstilldelning	24,8	25,2	21	21,5
Utfall	1,6	1,5	-1,0	0

8.4 Beslut om två omgångar kräver förlängd och ökad bemyndiganderam

Idag får utbildningsanordnarna beslut om en ny utbildningsomgång, vilket innebär att de måste ansöka om statsbidrag för ny utbildning varje år. MYH har gjort en beräkning vid beslut om två utbildningsomgångar. Den ena omgången med start hösten 2017 och den andra hösten 2018. Detta skulle då innebära att MYH:s bemyndiganderam 2017 behöver sträcka sig till år 2022. Det är en förlängning mot nuvarande bemyndiganderam. Ramen behöver då också höjas beloppsmässigt till 100 miljoner totalt (se bilaga 1).

²⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan årsredovisning 2013-2015

Referensförteckning

Författningar

SFS 2011:1162. Med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan
SFS 2012:140. Om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk
KAMFS 2015:5. Kammarkollegiets föreskrifter om register över utbildade tolkar

Rapporter

Myndigheten för yrkeshögskolan. Översyn kontakttolk (2015/493)

Statskontoret. Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar - En översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna (2015:25)

Myndigheten för yrkeshögskolan. Syn på måluppfyllelse och kvalitetsarbete hos anordnare av teckenspråks- och dövblindtolkutbildningar (dnr. MYH 2014/3711)

Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet. Utbildning till tolk, inriktning skrivtolkning/undertextning, Utvärdering av ettårig utbildning, Rapport 2010

Regleringsbrev

Regleringsbrev för budgetår 2016 avseende Myndigheten för yrkeshögskolan

Tryckta källor

Vägledande utbildningsplan för teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildning vid folkhögskola, 2014-03-31

Vägledande utbildningsplan för utbildning till skrivtolk vid Södertörns folkhögskola

Myndigheten för yrkeshögskolan. Riktlinjer för den ekonomiska hanteringen av statsbidrag till utbildning inom teckenspråks- och dövblindtolksområdet 2016 (MYH 2015/4271)

Otryckta källor

www.kammarkollegiet.se

Intervjuer

Folkbildningsrådet 2016-03-12

Kammarkollegiet 2016-03-16

Talför 2016-03-21

Föreningen för skriv- och TSS-tolkar 2016-03-22

Möten

Brukarorganisationerna 2016-03-18:

Sveriges teckenspråkstolkars förening (STTF)

Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)

Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)

E-postfrågor

Föreningen Tolkledarna

Vuxendöva i Sverige (VIS)

Bilaga 1

Beslut om två omgångar kräver förlängd och ökad bemyndiganderam

För att MYH ska kunna **fatta beslut januari 2017 om två utbildningsomgångar** med start hösten 2017 och hösten 2018 innebär det att bemyndiganderamen 2017 behöver sträcka sig till år 2022. Det är en förlängning mot nuvarande bemyndiganderam. Ramen behöver då också höjas beloppsmässigt till 100 miljoner totalt enligt nedan.

Anslag	2017	2018	2019	2020	Slutår
	Bemyndigande	Infriade åtagande	Infriade åtagande	Infriade åtagande	
2:64 Särskilda utgifter inom universitetoch högskolor					
ap.26	100 000	30 000	30 000	40 000	2022

Beräkning bemyndiganderam: Myndigheten för yrkeshögskolan

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se